

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Рівненський відділ Українського географічного товариства
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ, ГЕОГРАФІЯ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
Рівненського відділу Українського географічного товариства
і кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Національного університету водного господарства
та природокористування

Рівне – 2026

УДК 338.48:640.4(063)

Туризм, рекреація, географія та готельно-ресторанна справа в контексті сталого розвитку : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, 9–10 квітня 2026 р.) / редкол.: проф. Мошинський В. С. (голов. ред.), Савіна Н. Б., Коротун С. І. та ін. [Електронне видання]. – Рівне : НУВГП, 2026. – 273 с.

ISBN 978-966-327-689-2

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Мошинський В. С., д.с.-г.н., проф., ректор НУВГП (м. Рівне);

Співголови редакційної колегії:

Савіна Н. Б., д.е.н., проф., проректор НУВГП (м. Рівне);

Коротун С. І., к.геогр.н., доцент, зав. кафедри ТГРС НУВГП, Голова Рівненського відділу УГТ (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Конарівська О.Б., к.е.н., доцент, член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне).

Редакційна колегія:

Джинджоян В. В., д.е.н., проф. (ДГУ, м. Дніпро);

Калько А. Д., д.геогр.н., проф., член Президії Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне);

Коротун О. П., к.е.н., доцент, член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне);

Мартинюк В. О., к.геогр.н., доцент, член Президії Рівненського відділу УГТ (РДГУ, м. Рівне);

Прищепа А. М., д.с.-г.н., проф. (НУВГП, м. Рівне);

Скорина Т. М., к.е.н., член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне);

Опанашук Ю. Я., к.е.н., доцент, Голова готельних об'єднань та готелів міст України (м. Київ);

Ставська Ю. В. к.е.н., доцент (ВНАУ, м. Вінниця);

Яроменко О. В., к.геогр.н., доцент, член Президії Рівненського відділу УГТ (МЕГУ, м. Рівне).

Секретар:

Яковишина М. С., старший викладач, член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне).

Рецензенти:

Ільїн Л. В., д.геогр.н., проф. (ВНУ, м. Луцьк);

Клименко М. О., д.с.-г.н., проф. (НУВГП, м. Рівне);

Тарасюк Г. М., д.е.н., проф. (ДУЖП, м. Житомир).

Рекомендовано Вченою Радою

Національного університету водного господарства та природокористування.

Протокол № 5 від 29.05.2026 р.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імені, статистичних матеріалів та інших відомостей.

ISBN 978-966-327-689-2

© Колектив авторів, 2026

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2026

<https://www.tourism.gov.ua> (дата звернення: 05.04.2026). 6. Полтавська обласна державна адміністрація. Туристичний потенціал Полтавської області. URL: <https://www.adm-pl.gov.ua> (дата звернення: 05.04.2026).

УДК 338.48

Кузишин А. В., д.геогр.н., професор,
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ: ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ, СТРУКТУРНІ ЗМІНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Проаналізовано ключові тенденції, властиві для міжнародного туризму країн Центрально-Східної Європи, пов'язані з туристичними доходами та туристичними потоками, як вони корелюються з посковідними процесами та наскільки українсько-російська війна зкорегувала туристичні ринки цих держав. Зроблено акцент на співставленні показників індустрії гостинності, логістиці та формуванні регіональної туристичної політики.

Ключові слова: міжнародний туризм, міжнародні туристичні потоки, країни Центрально-Східної Європи, індустрія гостинності, туристичні дестинації, зайнятість в туризмі.

The key trends characteristic of international tourism in the countries of Central and Eastern Europe have been analyzed, particularly in relation to tourism revenues and tourist flows, their correlation with post-COVID recovery processes, and the extent to which the Russian-Ukrainian war has reshaped the tourism markets of these states. Special emphasis is placed on comparing indicators of the hospitality industry, transport and logistics systems, and the formation of regional tourism policy.

Keywords: international tourism, international tourist flows, countries of Central and Eastern Europe, hospitality industry, tourist destinations, employment in tourism.

Сучасний розвиток міжнародного туризму в країнах Центрально-Східної Європи (ЦСЕ) характеризується поєднанням посткризового відновлення та глибокої структурної трансформації, що формує нову модель функціонування туристичних дестинацій регіону. Після різкого спаду у 2020–2021 рр., спричиненого пандемією COVID-19, та подальшого впливу українсько-російської війни з 2022 року, туристичний сектор цих країн продемонстрував високий рівень

адаптивності, що проявляється як у відновленні кількісних показників, так і у впровадженні інноваційних підходів до управління DESTИНАЦІЯМИ [3–8].

У даному дослідженні простір «Центрально-Східна Європа» розглядається ширше, ніж у підходах Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), яка акцентує переважно на аналізі туристичних потоків і доходів. Натомість увага зосереджена на історико-географічній та культурно-політичній цілісності регіону [3–7].

Термін «Центрально-Східна Європа» був введений Оскаром Галецьким у 1950-х роках і формувався в умовах політичного поділу Європи [1; 2]. Водночас така інтерпретація не повною мірою враховувала спільні культурні риси регіону, зокрема вплив латинської традиції, західного християнства, німецької культури та багатовіковий досвід співіснування народів. Історична спадщина Габсбурзької монархії також сприяла формуванню єдиного соціально-економічного простору.

У 1990-х роках концепція була розвинена польськими дослідниками, зокрема Пйотром Вандичем і Єжи Клочовським, що сприяло її утвердженню в науковому дискурсі.

У межах дослідження до регіону віднесено Литву, Латвію, Естонію, Польщу, Чехію, Словаччину, Угорщину та Румунію. Ці країни мають спільні історичні передумови розвитку, активну участь у європейських інтеграційних процесах та відіграють важливу роль у формуванні сучасних туристичних DESTИНАЦІЙ Центрально-Східної Європи.

Згідно з даними UNWTO, країни Центрально-Східної Європи вже у 2023–2024 роках наблизилися до доковідних показників міжнародних туристичних потоків. Польща, як ключова туристична DESTИНАЦІЯ регіону, у 2023 році прийняла близько 19 млн міжнародних туристів із доходами на рівні 15 млрд дол., що становить понад 90% від рівня 2019 року. Угорщина досягла 12,9 млн туристів і 8 млрд дол. доходів, а Чехія – понад 10 млн туристів із доходами близько 7,9 млрд дол. Водночас Румунія, хоча й має відносно нижчі показники прибуттів (2,1 млн туристів), демонструє значне зростання доходів до 5 млрд дол., що свідчить про підвищення середніх витрат туристів і трансформацію DESTИНАЦІЙ у більш якісний сегмент ринку [12; 13].

Країни Балтії формують окрему групу туристичних DESTИНАЦІЙ із чітко вираженою спеціалізацією. Естонія, Литва та Латвія орієнтуються на цифровий, культурний та бізнес-туризм. Зокрема, Естонія у 2023 році прийняла 2,4 млн туристів із доходами 1,5 млрд дол., що є меншим за показники 2019 року, проте відображає якісну модернізацію

туристичного продукту [12; 13]. Це дозволяє говорити про перехід від масового до нішевого туризму, який характеризується вищою доданою вартістю.

Аналіз витрат на міжнародний туризм свідчить про активізацію попиту в межах регіону. У 2024 році Румунія досягла 10,4 млрд дол. витрат (+74% до 2019 р.), Чехія – 8,8 млрд дол. (+51%), Польща – 9,7 млрд дол. (+18%), Угорщина – 3,9 млрд дол. (+79%) [12; 13]. Ці показники демонструють не лише зростання мобільності населення, але й формування нової культури споживання туристичних послуг, яка стимулює розвиток внутрішніх та міжнародних туристичних дестинацій.

Однією з ключових інноваційних тенденцій розвитку туризму в країнах Центрально-Східної Європи є цифровізація туристичних дестинацій. У більшості країн регіону активно впроваджуються smart-рішення, які охоплюють весь туристичний цикл – від планування подорожі до отримання туристичного досвіду. Використання мобільних додатків, цифрових платформ бронювання, систем безконтактного обслуговування (check-in/check-out), а також інтеграція з глобальними системами (Booking, Airbnb, Amadeus) дозволяє підвищити ефективність функціонування туристичних дестинацій. У країнах Балтії, зокрема в Естонії, активно реалізується концепція «smart destination», яка поєднує туризм із цифровою економікою.

Другим важливим інноваційним напрямом є розвиток сталих туристичних дестинацій. У країнах ЦСЄ спостерігається зростання кількості еко-готелів, використання відновлюваних джерел енергії, впровадження систем управління відходами та сертифікації (EU Ecolabel, Green Key). У Словаччині активно розвиваються SPA-курорти, орієнтовані на оздоровчий туризм, тоді як у Польщі та Чехії значна увага приділяється розвитку природних дестинацій у Карпатському та Судетському регіонах. Це відповідає глобальним трендам переходу до сталого туризму та зменшення екологічного навантаження.

Готельна індустрія, як ключовий компонент туристичних дестинацій, також зазнає суттєвих трансформацій. У Польщі у 2024 році функціонувало 2581 готель, а загальна кількість туристів, що скористалися готельними послугами, перевищила 36 млн осіб. Ринок готельних послуг оцінюється у 2,1 млрд євро, що робить Польщу найбільшою готельною дестинацією регіону. У Варшаві рівень заповнюваності готелів становив 68%, що є одним із найвищих показників у регіоні. Водночас у Чехії кількість номерів перевищила 216 тис., а кількість ночівель у 2023 році досягла 55,84 млн, що підтверджує високий рівень туристичної активності.

Інвестиційна складова є важливим драйвером розвитку туристичних дестинацій. У 2022 році обсяг прямих іноземних інвестицій у готельно-ресторанний сектор країн Центрально-Східної Європи перевищив 4,5 млрд євро, що на 17% більше порівняно з 2019 роком. Польща залучила понад 1,8 млрд євро, Чехія – понад 900 млн євро. Частка міжнародних готельних мереж зросла з 28% у 2019 році до 36% у 2023 році, що свідчить про інтеграцію регіону в глобальні туристичні мережі [12; 13].

Особливе значення має розвиток транспортної інфраструктури як основи функціонування туристичних дестинацій. Після початку війни в Україні відбулося суттєве перепрофілювання туристичних потоків, що сприяло посиленню ролі Польщі, Угорщини, Словаччини та Румунії як транзитних дестинацій. Аеропорт Варшави у 2024 році обслужив 11 млн пасажирів, а до 2035 року прогнозується зростання до 34 млн. Будівництво нового аеропорту СРК із пропускною спроможністю 45 млн пасажирів на рік є стратегічним інноваційним проектом, який змінить транспортну географію регіону.

Окремо слід відзначити розвиток МІСЕ-туризму як інноваційного сегмента туристичних дестинацій. Варшава, Прага, Будапешт і Таллінн активно розвивають діловий туризм, організовуючи міжнародні конференції, форуми та виставки. Це дозволяє не лише диверсифікувати туристичні потоки, але й підвищити їх економічну ефективність.

Соціально-економічні показники також підтверджують значення туризму для країн Центрально-Східної Європи. Частка туризму у ВВП становить: Естонія – 5,4%, Угорщина – 5,1%, Латвія – 4,8%, Румунія – 3,0%, тоді як у Польщі – 1,2%. Це свідчить про значний потенціал розвитку туристичних дестинацій у великих економіках регіону. З такої позиції варто відзначити Латвію, Румунію та Угорщину, де показник зайнятих в туристичній сфері перевищує 7% від числа працюючого населення, в той час як в Польщі цей показник складає лише 1,5%. Ймовірно, ці показники можуть бути вищими, зважаючи на інтенсивність розвитку туризму в цих країнах, яка часто перевищує середньоевропейські показники.

Важливою особливістю сучасного етапу є інтеграція туристичних дестинацій у міжнародні мережі співробітництва. Країни ЦСЄ активно беруть участь у програмах ЄС (Interreg, COSME, Horizon Europe), що сприяє розвитку трансграничних туристичних маршрутів, цифрових платформ і культурних кластерів.

Туристичні дестинації Центрально-Східної Європи трансформуються у складні, інноваційні системи, що поєднують

цифровізацію, сталий розвиток, інвестиції та міжнародну інтеграцію. Попри геополітичні виклики, регіон демонструє високий рівень адаптивності, формуючи нову модель міжнародного туризму, орієнтовану на конкурентоспроможність, стійкість і технологічний розвиток.

Українсько-російська війна, що триває, суттєво вплинула на міжнародну туристичну індустрію в країнах Центрально-Східної Європи. Регіон, який раніше слугував як транзитна зона та популярний туристичний напрямок, зазнав серйозних змін у потоках туристів, сприйнятті безпеки та організації міжнародного туристичного бізнесу.

Список використаних джерел: 1. Адамський Л. Центрально-Східна Європа. Як термін змінив мапу. URL: <https://novapolshcha.pl/article/centralno-skhidna-uevropa-yak-termin-zminiv-mapu/> (дата звернення: 01.04.2026). 2. Каганов Ю. О. Центрально-Східна Європа як історичний регіон: зміст та еволюція концепції. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2005. Вип. 1(19). С. 333–341. URL: <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/1600>. (дата звернення: 01.04.2026). 3. Кузишин А. В. Вплив українсько-російської війни на організацію міжнародного туристичного бізнесу в країнах Центрально-Східної Європи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Географія*. Тернопіль : ФОП Осадца Ю.В., 2025. № 1(58). С. 102–110. 4. Кузишин А. В. Зміни в міжнародному туристичному бізнесі країн Центрально-Східної Європи під впливом українсько-російської війни: реалії та сприйняття. *Індустрія гостинності: стан, тенденції розвитку та перспективи галузі в умовах євроінтеграційних та військових викликів* : III-й Міжнародний науково-практичний форум, 23–24 квітня 2025 року, Україна. Львів : «Камула», 2025. С. 13–19. 5. Кузишин А. В. Міжнародний туристичний бізнес : навч. видання. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2019. 146 с. 6. Кузишин А. В. Сучасні детермінанти геополітичного простору України: національний та європейський аспект. *Наукові записки ТНПУ. Сер. Географія*. Тернопіль : СМП «Тайп», 2022. № 1 (52). С. 102–112. 7. Кузишин А. В., Поплавська І. В. Зміни в міжнародних туристичних потоках під впливом вимушеної мілітаризації Центрально-Східної Європи. *Індустрія гостинності: стан, тенденції розвитку та перспективи галузі в умовах війни* : зб. праць Міжнародного науково-практичного форуму (м. Львів, 19–21 квітня 2023 р.) / відп. ред.: проф. О.І. Мороз. Львів : «Камула», 2023. С. 10–16. 8. Моргулець О. Б., Шевченко О. О., Агєєв Я. В. Туристичний бізнес України в умовах геополітичної нестабільності: стратегії розвитку. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 349–354. 9. International Country Risk Guide. URL: <https://www.prsgroup.com/explore-our-products/icrg/> (дата звернення: 01.04.2026). 10. Rodica Pripoea & Anca-Gabriela Turtureanu & George-Cristian Schin & Andreea-Elena Matic & Carmen-Mihaela Crețu & Cristina-Gabriela Pătrașcu & Carmen-Gabriela Sîrbu & Emanuel Ștefan Marinescu. The Contribution of Tourism to the Development of Central and Eastern European Countries in the New Post-Endemic and Geostrategic Context. *Administrative Sciences, MDPI*. 2023. Vol. 13(8).

P. 1–28. **11.** Zhou B., Zhang Y., & Zhou P. Multilateral political effects on outbound tourism. *Annals of Tourism Research*. 2021. Vol. 88. P. 103184. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2021.103184/> **12.** Normas de las Naciones Unidas para medir el turismo. URL: <https://www.unwto.org/tourism-statistics/tourism-statistics-database> (дата звернення: 01.04.2026). **13.** Інформаційна панель даних ООН щодо туризму. URL: <https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance> (дата звернення: 01.04.2026).

УДК 338.48-6:7/8

Малишенко О. В., викладач,

Грищенко Н. В., здобувач освіти, 2 курс,

Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський економіко-технологічний фаховий коледж» Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПРОДУКТІВ НА ОСНОВІ КУЛЬТУРНОЇ ТА ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ

У тезах увагу приділено створенню туристичних маршрутів, заснованих на місцевій культурній ідентичності. Проаналізовано європейський досвід використання індустріальних об'єктів та природних ландшафтів для створення сучасних туристичних пропозицій. Обґрунтовано значення креативних туристичних продуктів як інструменту розвитку туристичних дестинацій.

Ключові слова: креативні індустрії, культурна спадщина, рекреація, сталий розвиток, туристичний маршрут, туристичний продукт.

The publication focuses on the creation of tourist routes based on local cultural identity. The European experience of using industrial facilities and natural landscapes to create modern tourism offers is analyzed. The importance of creative tourism products as a tool for the development of tourist destinations is substantiated.

Keywords: creative industries, cultural heritage, recreation, sustainable development, tourist route, tourist product.

У сучасних умовах розвитку туристичної галузі зростає потреба у створенні нових, привабливих та конкурентоспроможних туристичних продуктів. Традиційні форми організації туризму поступово втрачають актуальність, натомість зростає попит на унікальний досвід, автентичність та інтерактивність. У цьому контексті особливого значення набувають креативні індустрії, які поєднують різні

ЗМІСТ

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЇ

Борисова О. В., Гринюк Т. А. Потенціал втраченої історико-культурної спадщини в дослідженнях та дестинаціях пізнавального туризму як фактор розвитку та брендингу громад	3
Довгань Н. С. Інноваційні тренди розвитку урбантуризму: теорія та практичні кейси	10
Дударчук К. Д. Активні форми туризму в місті Тернопіль	15
Ємчук Т. В. Мікротуризм як тренд сучасних подорожей: сутність, чинники розвитку та перспективи в Україні	23
Жеворонко С. В. Інноваційні тренди розвитку ділового туризму в країнах азіатсько-тихоокеанського туристичного регіону на сучасному етапі	26
Задворний С. І. Феномен «slow tourism» у сучасній системі локальної гостинності	30
Конарівська О. Б., Сидорчук М. О. Гастрономічна спадщина Рівненщини як інструмент забезпечення сталого розвитку регіону	34
Коротун О. П., Мамай Д. А. Повільний туризм як основа формування туристичного продукту регіону	42
Коротун С. І., Гореньчук Д. О. Креативний туризм як інструмент розвитку локальних громад	45
Кузишин А. В. Міжнародний туризм Центрально-Східної Європи: інноваційні тренди, структурні зміни та перспективи розвитку	48
Малишенко О. В., Грищенко Н. В. Міжнародний досвід формування креативних туристичних продуктів на основі культурної та природної спадщини	53